

Protokoll fört vid besök hos Polismyndigheten i Stockholms län, arres- ten Nacka Strand, den 10 juli 2012

På uppdrag av justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger genomförde biträdande enhetschefen Gunilla Bergerén, tillsammans med föredraganden Elisabeth Sjöblom, den 10 juli 2012 ett oanmält besök i polisens arrestlokaler i Nacka Strand.

Bakgrund

Justitieombudsmännen har enligt lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO-instruktionen) tillsyn över dem som utövar offentlig verksamhet för att tillse att dessa följer lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden. JO:s tillsyn omfattar bl.a. polisen. Ombudsmännen ska särskilt tillse att domstolar och förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet iakttar regeringsformens regler om saklighet och opartiskhet och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter respekteras i den offentliga verksamheten.

Av 5 a § i JO-instruktionen framgår att justitieombudsmännen därutöver fullgör de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, Opcat).

Syftet med det fakultativa protokollet är att upprätta ett system för regelbundna besök, genomförda av oberoende internationella och nationella organ, på platser där personer hålls frihetsberövade, för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Besökets genomförande

Besöket inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av stationsbefälet, inspektören Håkan Westin. Därefter förevisades arrestlokalerna. JO:s medarbetare genomförde en översiktlig genomgång av arrestant- och omhändertagandeblad, tillsynsblad samt protokoll över omhändertaganden enligt polislagen (1984:387).

Besöket avslutades med en sammanfattande genomgång med Håkan Westin.

lakttagelser m.m. under besöket

Organisation m.m.

Från Polismyndighetens sida anfördes sammanfattningsvis följande. I lokalerna finns arton anhållningsceller varav tre har inredning motsvarande tillnyktringsceller. Man tar endast emot anhållna. Under vardagar (dagtid) utgörs bemanningen av en arrestvakt som är anställd av polisen och som genomgått en kortare arrestutbildning. Vid övriga tider bemannas arresten av väktarutbildad personal från Securus Säkerhet enligt det avtal som Polismyndigheten i Stockholms län slutit. Vaktbolaget ansvarar för utbildningen av sina arrestvakter som rings in när behov uppstår. Även polispersonal bistår i arresten. Det är vanligt förekommande att arrestvakten är ensam när intagna tas ut eller sätts in i cell och i samband med frigivanden. Man är dock alltid två arrestvakter vid hanteringen av våldsamma personer. Det är ovanligt med tillbud i arresten, dock har ett självmordsförsök inträffat 2011. Det finns kvinnlig personal att tillgå i de fall kvinnor tas in i arresten.

Celler och andra utrymmen

Frihetsberövade förs till arresten för inskrivning och arrestant- eller omhändertagandeblad upprättas. Förmansprovning görs av stationsbefälet. Arrestintaget är kameraövervakat, dock saknas kamera i arresten. Ersättningskläder och tofflor tillhandahålls. I vaktkuren förvaras bl.a. en vit gummibatong. Vid samtal med den polisanställda arrestvakten framkom att han saknar utbildning i batongteknik.

Det finns ett läkarrum med provtagningsutrustning för trafiknykterhetsbrott. Vidare finns två förhörssrum och ett rum för advokatbesök samt ett mindre kök. Det finns två rastgårdar på ca 15 kvadratmeter vardera. Rökning är tillåten på rastgårdarna. Anhållna ska informeras om tillgången till rastgård och dusch. Böcker och tidningar tillhandahålls.

Tillsynen av intagna sker normalt genom glasluckan på celldörren och om behov finns går arrestpersonalen in i cellen, vilket noteras på tillsynsbladet. Tillsynen registreras i ett särskilt datasystem, Celltrac. Arrestvakten riktar en scanner mot den inre celldörren på vilken ett magnetchip finns uppsatt och därigenom registreras det i Celltrac att tillsyn har skett. Tre av cellerna är utrustade med toalett som spolas från korridoren. Fyra toaletter och två duschar finns i korridoren. När arresten är fullbelagd kan väntetider på toalettbesök förekomma.

Hygienutrymmen städas dagligen och cellerna städas när intagna frigivits. Frukost bereds av arrestvakterna. Uppvärmda färdigrätter serveras vid övriga måltider. Specialkost går att beställa.

I några celler var golven smutsiga och det fanns mycket klotter på väggarna. En intagen som suttit anhållen i två dygn uppgav bl.a. att han inte blivit informerad om tillgången till dusch och att han inte tilldelats hygienartiklar såsom tandborste etc.

Information om rättigheter och kontakt med omvärlden

I denna del antecknas inledningsvis följande. Enligt 2 § häktesförordningen (2010:2011) ska varje intagen i anslutning till att han eller hon tas in i en förvaringslokal informeras om verkställighetens innebörd på ett språk som han eller hon förstår. Sådan information ska också lämnas vid andra tillfällen så snart det finns anledning till det.

Vid sitt besök i Sverige 2008 uppmärksammade FN:s underkommitté mot tortyr (UN Subkommitté for the Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, SPT) att polisen inte gav information till frihetsberövade om deras rättigheter på ett systematiskt och enhetligt sätt (se www2.ohchr.org/english/bodies/cat/opcat/spt_visits.htm). Rikspolisstyrelsen uppgav i anslutning därtill att det fanns ett utkast till informationsblad men att man av olika skäl inte hade färdigställt detta. SPT rekommenderade att informationsbladet borde färdigställas så fort som möjligt och därefter distribueras till samtliga polisstationer.

I sitt svar på SPT:s rapport anförde regeringen att informationsblad, på 40 olika språk, hade färdigställts och gjorts tillgängligt för samtliga polismyndigheter i december 2008.

Vid besöket framkom att informationsbladet inte delas ut i samband med inskrivningen. Informationsbladet finns tillgängligt på flera språk i vaktkuren. Arrestvakten uppgav att han ibland lämnar ut blanketten till frihetsberövade som inte talar svenska. Vad avser övriga intagna lämnas information om rättigheter av utredaren i samband med förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken.

Underrättelse till anhöriga

Anhöriga kontaktas om den frihetsberövade begär detta och det kan ske utan men för utredningen (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken). Det är utredaren som kontaktar anhöriga. När ungdomar i åldern 15-18 år frihetsberövats kontaktas vårdnadshavaren och socialtjänsten av stationsbefälet eller utredaren. Frihetsberövade ungdomar placeras oftast i ett förhållningsrum i avvaktan på vårdnadshavare och socialtjänst. Något klart besked om var detta dokumenteras kunde inte lämnas. I de fall konsulat ska kontaktas (jfr 1 § lagen [1989:152] om underrättelseskyldighet m.m. när utlänningar är berövade friheten) görs det av stationsbefälet eller utredande polis. Att så skett antecknas på akten.

Vid samtal med en intagen framkom att han inte blivit tillfrågad om underrättelse till anhöriga och arbetsgivare.

Hälso- och sjukvård

I samband med avvisiteringen noterar avrapporterande polisman på arrestant- eller omhändertagandebladet om det finns synliga skador. Den frihetsberövade tillfrågas också om eventuella sjukdomar och mediciner. Vid sjukdom tar stationsbefälet beslut om läkare ska tillkallas eller om den frihetsberövade ska föras till sjukhus. Medhavda receptbelagda mediciner delas ut av arrestpersonalen efter beslut av stationsbefälet. Vid behov av andra mediciner ringer man in en läkare för bedömning. En mindre sjukvårdsutrustning och en hjärtstartare finns i arresten.

Avslutande genomgång

Vid den avslutande genomgången redogjorde JO:s medarbetare för vad som kommit fram under besöket.

Jag har tagit del av protokollet. Vad som framkommit föranleder för närvarande inte några åtgärder från min sida.

Hans-Gunnar Axberger